

BIKÁCS

EVANGÉLIKUS EGYHÁZKÖZSÉG

TÖRTÉNETE.

I. rész: 1736-1900.

Készült Schmidt János nyug. gyűrkönyvi lelkész kéziratos munkája alapján. Egyes részletek teljes átvételével.

II. rész: 1900-1950.

Készült anyakönyvi bejegyzések, naplók, jegyzőkönyvek alapján.

A gyülekezet alapítása.

Bikács, régi tolnamegyei helység nevét a Bikach/Byhcaz, Bykach, Bykath/ nemzetségtől kapta, mely eredetileg személy név, majd nemzetségnévvé változott. Már az Árpád-házi királyok alatt jut királyi adományozás révén a család Tolnamegyében birtokokhoz. II. Géza 1145-ben az öregebb Bkácsnak, Bykachy Magnásnak megengedi, hogy körvélyes-Madocsán apátságot alapítson... hogy abban magának és utódainak sírhelyet biztosítson. A török háborúk/idején a Bykachiak családja eltűnik a megyéből.

Mikor 1686-ban a törökök kivonultak Magyarországról Bikács egész környéke kihalt, lakatlan terület volt. Üszkös romokban heverő házak és tanyák sejtették a régi otthonok életét. Az ugaron heverő föld, barázdában maradt eke, árván szemlélődő kutágas régi verejtékes, szorgos életről mesélt.

Az új élet kibontakozása idején a falu területe a királydaróczy Daroczy család birtokába jutott, melynek egyik tagja Daroczy Ferenc új lakókat hozott a lakatlan vidékre. Az új lakók nem közvetlenül Németországból jöttek mint a vármegye többi német lakói, hanem Magyarország nyugati vidékéről, Vas, Győr és Moson megyéből. S mivel a legtöbbször a mosonmegyei dunamezőcsemből a "Heidenboden"-ről jött, hova őseik már évszázadokkal előbb települtek le, ezért ezeket az új lakókat - a németországi Hessen területéről jövő schwaboktól megkülönböztetve, akiktől nyelvjárásuk, szokásuk és viseletük lényegesen eltért, - Heidenbaueroknak, népiáson hapaueroknak nevezték.

1725-36 esztendőekben jöttek ezen németnyelvű lakók Bikácsra és itt együttesen telepedtek le ugyancsak evangélikus magyarokkal, akik a szomszédos vármegyeikből érkeztek. A település kezdetén azonban sem lelkipásztoruk, sem tanítójuk nem volt még.

Mikor a lakosság Daróczy "erenc földbirtokos hívására jelentősen megsaporodott, 1736-ban magyar-német nyelvű gyülekezetbe tömörültek és mint leánygyülekezet a szomszédos györkönyi anyagyülekezethez csatlakoztak, mely már 1719 óta német és magyar imaházzal, két lelkész-lakással de csak egy lelkésszel rendelkezett. Így vált a bikácsi evang. gyülekezet alapító esztendejévé 1736.

1737-ben választotta meg a gyülekezet első tanítóját Salamon Istvánt, aki a szentségek kiszolgáltatásán kívül az összes egyéb egyházi szolgálatra felhatalmazást kapott. Ő vezette 1737-1753 ig a gyülekezet életét. Ő végezte a község területén a jegyzői teendőket is. Egyébként a lelkészi szolgálatot a györkönyi anyagyülekezet lelkipásztorai Tatai Imre, Magdó Sámuel, Bayer János és Kiss Péter lelkészek látták el.

A leánygyülekezet története.

Mária Terézia uraldókása alatt a kis bikácsi leánygyülekezetre is szomorú korszak köszöntött. Különösen 1761-ben volt nehéz üldözöttségben része.

Salamon István tanító utóda Ursini Mihály lett. A királyi kormányrendeletére Ursinit Simonytornyára idézték, hol minden további egyházi ténykedést és a gyülekezet területén való tartozkodást megtiltották neki. Állásából tehát felmentették. A gyülekezetnek új tanítóválasztást nem engedélyeztek, hanem a kis gyülekezetre egy katolikus vallású tanítót akartak ráerőszakolni. A gyülekezet ellenállt és Mária Terézia királynéhoz fellebbezett. A gyülekezetben támadt nyugtalanságok megfékezésére egy Jvhmidt nevű ifjút a simontornyai börtönbe zárták. Nem ő volt az egyetlen, aki abban az időben hite miatt börtönben sílódott. Sajnos a gyülekezet erélyes tiltakozásával és fellebbezésével sem ért el semmit. A gyülekezet 1761-1775 ig nem választhatott tanít

Abban az időben egy egyszerű asszony tanította a gyermekeket a hit legelemibb ismereteire, számolásra, írásra és olvasásra. A győrkönyi anyaggyülekezet lelkésze sem léphetett a gyülekezet területére. Bikács lelkigondozása a kajdáci plébánoshoz nyert beosztást és a gyülekezet magas stóla díjak lerovása mellett az kajdáci plébános szolgálatát volt kénytelen elfogadni.

1775-ben újra engedélyt kapott a gyülekezet tanítóválasztásra, akinek azonban az oktatáson kívül semmiféle egyházi szolgálatot teljesíteni nem volt szabad. A megválasztott új tanító Gáts Sámuel. 1778-ban izménybe távozott és itteni szolgálatát Leurer Mihálynak adta át, ki 1786-ig szolgált Bikácsban.

Ez az időszak volt a gyülekezet megnehezebb megpróbáltatásának időszaka. Ez volt az az idő, mikor evangélikus gyülekezetek templomait hivatalos erőszakkal bezárták, elvették és katólikus misék szolgálatára adták. Az evangélikus hívek csak titokban gyülekeztek össze a biblia köré magánházakban, pajtákban. Lelkipásztorokat, tanítókat nem egyszer télviz idején és éjszaka elűzték. Cseink hitét ki akarták pusztítani. De apáink hűségesen ragaszkodtak hitük szent örökségéhez, és reménykedve vártak a békésebbre jövőre, amikor újra majd szabadon vallhatják meg hitüket. És ez a várva várt idő közönségtől reájuk 1781-ben, mikor II. József a türelmi rendeletet kiadta. Akkor végre hosszú nehéz üldöztetések után Bikács gyülekezete is jogot kapott templomának építésére és lelkipásztor választására.

Bikács anyaggyülekezetté szervezkedik, lelkipásztort választ és templomot épít.

Bikácsban 1781-ben 104 lakóházban 130 család élt 697 lélekkel. Mivel a türelmi rendeletben megkövetelt anyagi bázis rendelkezésre állt, a gyülekezet elhatározta anyasulását, lelkészi állás szervezését és a templom építését. Idevonatkozó ^{első} kérelme 1782-ben elutasításban részesült. Második kérelme 1784. július 5-én Balogh István főszolgabíró Nagy István sárszentlőrinci esperes és Kiss Péter győrkönyi alespres jelenlétében kihirdette a királyi engedélyt, mely ünnepélyes alkalommal mindjárt elhelyezték az építendő templom alapkövét a régi összedült imaház helyén.

Hogy a templomépitő munkának már állandó irányítója legyen a gyülekezet még 1784-ben megválasztotta első lelkipásztorát Reiner Andrást, kit Nagy István esperes október 3-án iktatott be ünnepélyesen hivatalába. Reiner vezetésével 1785 pünkösd ünnepével teljes lendülettel megindult a templom építése.

A templomépités 1786 tavaszán befejeződött. Az első istentiszteletet benne 1786 húsvét utáni 4. vasárnap tartották. A templom, mely még mind a mai napig áll, a falu hátsorán kívül a széles főút közepén épült. A fundamentum terméskövekből, a falak téglából épültek. Mivel torony építése 1786-ban még nem volt engedélyezve a harangokat a templom melletti haranglábra helyezték. 1794-ben két harangot szerzett a gyülekezet a győri Mendel Gáspár harangöntődjéből. Az egyik súlya 60 és fél font, a másik súlya 110 font volt. A nagyobbik harangon megörökítették Reiner András nevével kívül Beninger Sebastyén bírónak, Gross Mátyas, Keim György eskütnök, Grünwald Tamás kurátornak nevét is. Kétségtelen, hogy e nevek egykori viselői az elsimerés nagy érdemét szerzték meg gyülekezeti szolgálatukkal, hogy a harang kemény ércében nyertek megörökítést.

A templom belső berendezése oltár, szószék és 5 regiszteres orgona is hamar rendelkezésre állt. Egyes gyülekezeti tagok áldozatkészségéről beszél, hogy Lóth László kistápai pásztor 1790-ben aranyozott ezüstből készült urvacsorai kelyhet ajándékozott a templomnak. A keresztelési edényeket és ostyataratót Lámer János ajándékozta Szentivánról.

A templomépités ünnepe, jöellehet a templom már 1786-ban elkö-

szült, még csak 1787. május 6-án volt. A halálnak és örvekezésnek ünnepe köszöntött a gyülekezetre. Az egész könyök lakossága üszönlött Bikács felé, hogy részt vehessen a gyülekezet ünnepén. A laksi ref. gyülekezetet Ujvári-Cseh sándor képviselte, vármegye képviselőtében Kapuváry Károly alispán volt jelen.

A németnyelvű ünnepi ígéhirdetés szolgálatát Lágler György kistormási lelkész tartotta Irod. 4. 17 és Bzs. 65. 18 alapján, Kiss Péter györkönyi alesperes, az egykori anyaggyülekezet lelkésze pedig I. Tim. 4. 5 alapján szólaltatta meg az igét magyarul. Az ünnepélyt Reiner András helyi lelkész fejezte az Isten iránti hála és az emberi áldozatkész szeretet iránti köszönet szavával.

Késő utódok alig tudják elképzelni az elődök szent örömét, mely sok nélkülözés, sok köny, sok reménykedés után töltötte el szívüket. Áldozatkésztségük felbecsülhetetlen volt és ez az áldozatkésztségük később le lankadt meg, mikor mindennek fentartásáról kellett gondoskodniuk.

Az első templom tetőzete nádból készült, 1819-ben faszindelyes tető került reá, 1828-ban a templomot megnagyobbították és tornyot építettek hozzá 4800.- Forint értékben. Így kapta a gyülekezet temploma a mai formáját.

A gyülekezet lelki életének építői.

a./ l e l k é s z e k :

Reiner András a gyülekezet első lelkipásztora 1758-ban a szepességi Georgeneggben született, mint Reiner Jakab és Lipter Judith fia. Eperjesen, Debrecenben és Füzonyban tanult. Tanulmányainak befejezése után egy ideig szülőföldjén volt tanító, honnan a bikácsi gyülekezet hívta meg lelkipásztornak. Reiner a gyülekezet külsőségén 1784. szept. 17-én avatja lelkészé Nemesdömölkön Ferleký Gábor püspök, bikácsi lelkészi állásába okt. 3-án nyert beiktatást.

Reiner kiváló képzettségű, hűséges lelkipásztor volt. Gyülekezetén kívül is felfigyeltek reá. Ő írta meg először a Tolna-Baranya-Somogyi egyházmegye történetét, mely ma is sok értékes adatot tartalmaz. Reiner érdeme a bikácsi gyülekezet életének megszervezése. Ő vetette meg a gyülekezet további fejlődésének alapját. Ezért megérdemli, hogy mindenkor hálaival emlékezzék meg róla a gyülekezet.

Reiner vezetésével építette meg a gyülekezet templomát, majd lelkészlakását és a régi községi kovácsműhely helyén az iskolát. Miután a gyülekezet a kibontakozás első nehézségein túljutott 1788-ban Reiner megnősült. Oltárhoz vezette hitvesét Kiss Anasztasiát, a györkönyi alesperes leányát. Első hitvestársa korán elhunyt és másodszor is Reiner györkönyből nősült, honnan Zechmeister Zsuzsannát vette feleségül. Reiner 56 éves korában 1815. ápr. 23-án halt meg és csak sajnálatra méltó, hogy ez a szelíd, de szervező erővel rendelkező, gondos és hűséges lelkipásztor oly korán elbucsuzott az élők sorából. Nagy István püspöklátogatása 1792.

Lágler Istvánt a gyülekezet Reiner halálának esztendőjében hívta meg meg lelkipásztornak. Kétyen 1815-ben köt házasságot Bene Saroltával. Méltó utóda elődjének. 1830-ban a varsádi egyházmegyei gyűlésen Borbély József bonyódi lelkész helyébe egyházmegyei aljegyzőnek megválasztják. 1851-ben Bikácsra halt meg, holttestemai a bikácsi temetőben pihennek. Az ő idejébe esik Kiss János féle püspök látogatás 1820 és 1829 esztendőben.

Hau Jakab az elhunyt Lágler lelkész utóda. A gyülekezet 1851-ben hívja meg. Idejövetele előtt kismányoki segédlelkész és mint ilyen adminisztrálta a két hidasi gyülekezetet. Bikácsi jövetele előtt a gyülekezet híványosonkítással akar élni, miről bizonyítást tesz a Haubner féle can. visitációs jegyzőkönyv, melyben

nyomatékosan megállapítást nyer, hogy a régi hivány marad érvényben, de ha azt a gyülekezet helyzetére sérelmesnek tartja, úgy az esperessé-
ge útján keresen a gyülekezet megoldást.

Kau 1862-ig működött a gyülekezetben. Szolgálatára idején a gyülekezet három új harangot szerzett. Családi élete sok keserűséget okozhatott neki, mert meghasonlott életének vasárnapi istentiszteletre szóló összeharangozásokor vadászfegyverével vetett végett életének.

Szutter /Apáthy/ Károly. A gyülekezet Kau halála után valószínűleg ismét a hiványesonkítás problémájával foglalkozott, mivel az állás újabb betöltéséig Bergmann Frigyes györkönyi lelkész gondozta a gyülekezetet. 1863 augusztus havában választotta meg a gyülekezet Szutter Károlyt. Sárvárról került Békásra, hol pár másfél évig teljesített lelkészi szolgálatot. Okt. 2-án foglalta el állását. Hivatalába Schleining Károly esperes iktatta. Apáthy feleségével Horváth Antoniával boldog családi életet élt. Felnevelt gyermekeiből erdőmester, Bpesti rend. pályaudvari állomásfőnök, orvos és postamester lett. 1889-ben halt meg, családi sírjuk a békási temetőben van.

Reich Sándor lett 1889-ben Apáthy utódja. Szepességből származott. Gyülekezetével igen sokszor feszült viszonyba került. Kellentelenségeiről az gyülekezeti anykönybe bejegyzett panaszaival számol be utódainak. 1914-ben békási gyülekezetéből Táttrajzra került.

Rátz Károly Agoston. Megválasztása után a gyülekezeti állást nem foglalkozhatta el, mivel már tábori lelkészi szolgálatot teljesített. Hosszu távollétében Tomka Gusztáv, Schmidt János és Grosz János lelkészek helyettesítették. 1916-ban leszerelve végre családjával megérkezett a gyülekezetbe. Házasága miatt rokonsága feleségének haláláig nem érintkezett vele. Csendes, megpróbált élete sok megértésre talált a gyülekezet tagjaiban. Műtét után Bpesti kórházban halt meg 1932-ben. Temetését a gyülekezetben Rátz pozsonyi lelkész, testvérbátyja és Schmidt János györkönyi lelkész végezte.

Rusznayk Ferenc. Keszegen született 1907-ben. Iskolaút Keszegen és a soproni theológián végezte. Tanulmányi esztendőjét a Bázeli egyetemen töltötte. Agfalván és Sopronban volt segédlelkész. 1933. május 1-ével Kapi Béla püspök ur adminisztrátornak nevezte ki a békási gyülekezetbe, mely 1934-ben egyhangulag lelkipásztorául meghívta. Hivatalába 1934. szept. 3-án iktatta be Müllert Róbert főesperes. 1936-ban nősült Sopronból. 1943. szept. 20-1944 dec. 20-ig tábori lelkészi szolgálaton volt. Távollétében a szomszéd lelkészek, majd Pusztai László és Zoltai Gyula helyettesítették. 1945. május 9-én térhetett vissza gyülekezetébe.

b. / t a n i t ó k .

Salamon István a gyülekezet első tanítója 1737-1753-ig. Téli származása. 1727-29-ben a wittenbergi egyetemen folytatta tanulmányait. 1735. május 19-én Sárszentlőrincsen Sz. Bárány György esperes előtt köt házasságot Mészáros Zsuzsannával. 1753-ban szemebetegsége miatt lemond állásáról.

Ursini Mihály Várpalotán született 1727-ben. Atyja várpalotai lelkész. Pozsonyban, Győrben tanul. Torkos József, Rajnoczy Sámuel, majd Tomka Szászky János voltak tanítói. 1753-ban hívja meg a békási gyülekezet Sz. Bárány esperes licentiátusi jogokkal ruházva fel. végez első anykönyvi bejegyzéseket. Nehéz üldözések idején a vármegyei helytartótanács elé idézték és gyülekezetből kitiltották. Később Iharosbányában lesz lelkész, majd 1779-ben emeskerén adminisztrátor. 1780-83-ban a gyvázsaonyban találjuk, 1785-ben a Szentantalfaiak hívják meg lelkészül, hol 1891-ben befejezi földi pályafutását.

Géts Sámuel. Ursini elűzetése után a gyülekezet/ 1775. nem választhatott evangélikus tanítót, 1775-ben az engedélyt úgy kapja meg újra a gyülekezet, hogy tanítója a gyermekek tanításán kívül mást nem végezhet. A gyülekezet Géts Sámuelt hívja meg. Perlaky Gébor püspök ajánlotta őt bikácsra. 1778-ban Izménybe távozik.

Leurer Mihály. Egyszerű mesteremberből /varga/ lett tanító. 1784-ig tanítóskodott Bikácsra, honnan Murgára távozott.

Pápay Mihály 1784-1786 ig tanítóskodott Bikácsra. Felpéczen született. 1762-ben. Később Lőrinczen, majd Györkönyben találjuk őt. Bikácsra 1785-ben költött házasságot "enének" özvegyével.

Szaborszky Sámuel egész rövid ideig lehetett a gyülekezet tanítója. A Sárszentmiklósi gyülekezet feljegyzése szerint Bikácsról kerül Sárszentmiklóásra tanítóvá.

Schleifer Mihály 1786-1793 ig működik. Reiner feljegyzése szerint összerúghatatlansága miatt bocsátották el hivatalából.

Zsolnay István Reiner feljegyzése szerint Bábonyban tanítóskodott előzőleg. 1805-ben távozik Bikácsról.

Ott Tamás 1809-ben Kistormásra megytanítóvá. 1808-ban két hónapig Grosch János későbbi Kalaznói tanító precetoroskodik

Kiss Mátys Nagyszékelyről hívják meg tanítóvá. Győrben született 1769. Győrben és Pozsonyban tanult. Több nyelven beszél. 1814 évi ok. vis. jegyzőkönyv javadalmát felsorolja. Késszépénze 25 Ft. Minden telkestől fél mérő búzát és rozst kap. A kisházás és szellér ennek felét fizeti. Gyerekek után míg olvasni tanulnak 20 kr., ha már irnak 30 kr jár egész esztendőre. 30 font só, 30 font hus jár neki. Tanító javadalmon termő szénát és sarjút a gyülekezet kaszálja és hordja haza. Jár neki annyi őszi vetőmag, amennyi az uradalomtól kapott egy negyed telek föld bevetéséhez szükséges. Fát az iskolás gyermekek hoznak. Unnepek másnapján a perselyjövedelem. Stóla: temetősor 15 kr, esketéskor 7 kr. Továbbá 5 akó bor. Ostyasütésért egy köből tiszta buza. Kender bab, burgonya termesztésére egy drb szántóföld. Van joga káposztás kertre. - Can. vis. jz. könyv szerint az iskola tanulóinak száma 1813-ban 55 fiú és 65 leány. A gyülekezet lélekszáma 691. Házaspárok száma 134. Az ő idejében 1822/23-ban precetoroskodott Potzner Konrád. 1825-ben mond le állásáról.

Ritzeld Gáspár. Somogy megyei Döröskén született. Tanulmányait a gyöngyi ref. gimnáziumban végezte. Bikácsra jövétele előtt a somogy megyei Gadácsban viselt már 4 éven keresztül tanítói hivatalt. Németül és magyarul beszél, tud orgonálni is. Az 1829-ki püspöki látogatás alkalmával a vizsgáló bizottság előtt nyilvános vizsgát tart a tanulóifjúsággal. Felesége Ott Terézia. Élete végéig Bikácsra működött. 1852-ben halt meg.

Frehauszer János. A gyülekezet nagy tanítója, ki 50 esztendőn keresztül végezte áldásos és még ma is sokat emlegetet és sokra értékelt tanítói munkáját. Az ő idejében 1856-ban épít a gyülekezet épít a gyülekezet új tantermet. 1871-ben az iskola és tanítólakás tetőzete leégett, melyet a gyülekezet még ez évben faszindellyel tetőztet. Nyugalomba vonulása alkalmával Bikácsra 1852-1902 ig töltött. érdemes szolgálata elismerésül I. Ferenc József király a II. oszt. érdemrenddel tüntette ki.

Dachert Jakab. 1901-ben kerül Györkönyből az öreg Frehauszer János xx mellé szol. állatra. 1902-ben megválasztják Frehauszer örökébe. Méltó utódja lett nagy elődjének. Nagy lelkesedéssel tanított. Az ő idejében szervezik meg a II. sorszámú tanítói állást. 1936-ban vonul 35 évezte esztendőse bikácsi szolgálat után nyugalomba.

Jilling Ferenc. Pakson született. Játékos módszerrel tanító, gyermekekhez leereszkedő tanító. Jó orgonista. 1944-ben betegszabadságra távozik. Majd Tolnanémedire, Uzdra, "agydorogra távozik.

Milbert György. Bikalon született. A gyülekezet kézséges pedagógusa. Iskola államosításával állami státusba kerül.

A gyülekezet II. sorszámú tanítói állásán a következő tanítók teljesítették szolgálatot:

Fauer Guidó, ki Bikácsról Ógyallára került, csek megszállás után az ottani vezetőség nyugdíjazta.

Csizák János Nevét Szepes-re magyarosította. 1914. jan. 1-től 1916 febr. 9-ig működött Bikácson. Tengeliczi állami iskolához távozott. Értékes tanítói szolgálata közismert. Kiváló igazgató és körzetfelügyelő.

Schwantzer /Pozsonyi/ Károly. Kiváló képességeinek bizonyosságát adta azzal, hogy tanítói működése alatt jogi és államtudományi doktori tust szerzett. Bikácsról Rákospalotára került tanítónak.

Hoffmann /Inotai/ Imre. Bikácsról nősült. Itkásra került tanítónak, hol éveken keresztül az evangélikus népiskolának igazgatója volt. Kozgalmas ember. Nagy zenész. Kiváló szervező és rendező. Faks kulturális életében kiváló színelőadások rendezésével nagy elismerést szerzett.

Tiefbrunner /Mélykúti/ Lina. Férjezett Szigeti Gyuláné. Férje állami tanító volt. Távnézességben éltek. Sok esztendőn keresztül nem sikerült egy helyre kerülniök. Férje mint menekült bécskai tanító bikácsi beosztást kapott a háború után, majd innen mindketten a Sárvári állami iskolákhoz nyertek beosztást. Odaadó, az iskola első tagozatában kiválóan működő tanítónő volt.

Temesi Mátyas Tengelicen született. Tanítóképzőt Sopronban végezte. Az iskola államosításával őt is állami státusba vették.

1914 - 1918.

Reich Sándor lelkész távozása után a gyülekezet sokáig húzta halasztotta a megüresedett lelkészi állás újabb betöltését. 1914-ben Rätz Károly Agostont választotta meg végre lelkészül, ki azonban időközben már bevunult táborig lelkészi szolgálatra és így állását még csak 1916-ban foglalhatta el. Közbe-eső időben a gyülekezetet Ponka Gusztáv györkönyi lelkész, Schmidt János és Grosz János helyettes lelkészek gondozták.

Nagy örömmévé vált a háborús megpróbáltatásban élő gyülekezetnek, mi or a már rég megválasztott és szeretetükbe fogadott, de közvetlenül még nem ismét lelkipásztorukat végre családjával megérkezett. A háború hányttvetett élete után otthonra talált lelkész, minden hajlékba a reménykeltés, biztatás és vigasztalás szolgálatával térhetett be. Közel is főközött hamar a szívekhez.

Az eszterendő örömet is a háború szomorú követelése rontotta meg. A gyülekezet két harangját siratta meg, mikor 1916 szeptember 13-án leszerelték őket. Az akkor leszerelt nagy-harang felirata: Angeschafft worden durch die Gemeinde Bikats, Jakob Rau Evangelischer Prediger, Johann Marth Kirchengater. A harang súlya 484 font, azaz 267 kg volt. Ontotta Schaudt András Pesten 1852-ben. - A másik harang, az akkori kis harang felirata: Angeschafft von Bikats unter dem Pfarrer Jakob Rau, Richter Paul Schmitzberger, Kirchengater Adam Famer. Ontotta Schaudt András Pesten 1861-ben. Súlya 133 font, azaz 72 kg volt. Ezen igénybevett harangokért a gyülekezet 1356 koronát kapott kártalanításként.

De lett még ezen kívül sok siratnivalója a gyülekezetnek. Nem egy hajlékból elmaradtak a nehezen várt tábori lapok és a gyász szomorú híre érkezett haza. Mire vége lett a háborúnak a gyülekezetnek 28 tagja halt hősi halált.

A szomorúság életéből nehezen bontakozott ki a holnap verőfénye. Nehezen tudták elfeledni a gyászolók a távolmaradt drága halottakat, nehéz szívvel nélkülözték a még vissza nem tért foglyokat. A munka útme továbbra is sok helyen megkívánta, hogy az édesanya fogja meg az eke szarvát vagy gyermekek álljanak be korán a kenyérkereset nehéz munkájába. A földosztás ismét némi terjeszkedési lehetőséget adott a szűk határu falunak.

1918 - 1932.

Az első világháborúban leszerelt két harangot a gyülekezet 1925-ben pótolta és pedig úgy, hogy a megmaradt régi középső harang lett a kis-harang, melynek felirata: Angeschafft stb. Jakob Rau pfarrer, Mihael Wurm Richter, Johann Marth Kirchengater. Ontotta Schaudt András Pesten. Súlya 210 font azaz 120 kg.

Az 1925 jan. 24-én megrendelt harangok a bpesti Ecclesia harangöntő gyárból március 21-én értek meg a vajtai állomásra, honnan feldíszített kocsikon hozták aheza Laetare vasárnapján március 22-én.

Az új nagyharang felirata: Zur Ehre Gottes gewidmet von der Gemeinde Bikacs zur Zeit des Pfarrers Karl A. Rätz, Kurators Mathias Stienner und Richters Martin Stienner. Jézus domborművé képe látható rajta, súlya 399 kg.

A kisebbik, mely a gyülekezet középső harangja lett a következő feliratot kapta: Bin feste Burg ist unser Gott. Nevek azonosak. Súlya 198 kg.

A harangok avatása 1925 március 29-én Ünnepi istentisztelet keretében Schölli Lajos főesperes és Schmidt János györkönyi lelkész jelenlétében és szolgálatával történt. A harangok legelőször fél óra hosszat a hősök emlékére szólaltak meg és a gyülekezet elhatározta, hogy a vasárnapi és Ünnepnapi délelőtti istentiszteletek idején a miatyánk imádkozás közben a középső harang mindig megszólal.

1925 november 8-án tartott B. Apai Béla püspök ur canonica visitációt Schölli Lajos főesperes, Müller Róbert alesperes, László Miklós püspöki titkár, Bechwarth Ernő egyházmegyei felügyelő, Becht Ödön főszolgabíró és Grosch József egyházmegyei ügyész kíséretében.

A Unneplő gyülekezet megemlékezve Zsid.13.7 isteni üzenetről "Emlékezzetek meg a ti előjáróitokról, akik szólották néktek az Isten beszédét" régi lelkipásztorainak Reiner, Lágler, Rau, Szutter, Apáthy, Rätz lelkészek és Trehauszer tanító sirjánál tartott Unnepséget az esti órákban és koszorúta meg sirjukat.

1936 június havában befejeződött tanévvel a gyülekezet érdemes tanítója Dächert Jakab vonult nyugalomba 35 éves bikácsi pedagógus szolgálat után. Utóda Jilling Ferenc lett. A személyi változás a régi kántorlakás renoválását adta feladatul a gyülekezetnek, mely 1937-38 esztendőben meg is valósult. Az egész lakás új padlózatot és a garandás szobák új mennyezetet, az épület új ablakokat és ajtot kapott, és a konyha egész átépítésével a régi épület új barátságos otthont nyújtott a gyülekezet kántortanítójának.

1938-ban a község a templontéren kialakította a hősök terét melynek közepén állíttatta fel a hősök emlékművét.

A külső építési munkák mellett a belső lelki építés is új lendületet kapott. Az adventi és böjti időben újra rendszeressé váltak a hétköznapi könyörgések. A karácsonyesti istentisztelet a maga újszerűségével és nagy melegségével megfogta a szíveket. A bibliórák a gyűltagjait közelebb hozták a polcon használaton kívül, porosan heverő régi kincsel, az apák bibliájával. A belmissziói munka támogatására a gyülekezet gyűjtés útján harmonikumot szerzett. A harmonium a gyülekezeti éneklés ügyét a bibliórakon, valamint a gyermekkar és énekkar ügyét szolgálta. Az ifjúsági munka áldott lehetőségei is kibontakoztak és kezdeti nehézségek után kiérlelődtek a legény és leányifjúság számára jelenleg is tartott bibliórák.

A háborús esztendők, valamint a háborút lezáró Potsdami egyezmény alapján hazánk területén foganatosított telepítések nagy megpróbáltatást hoztak a gyülekezetre.

Aggodalmas esztendőben hosszú ideig csak a kis piros tábori lapok jelentették a reménységet. Ha egy lap elmaradt, úgy jelezte egy drága féltett élet halálát vagy ismeretlen titokzatosságba tovasodott sorsát. Sokan eltűntek a Doni kanyarban.

A gyülekezet lekipásztora 1943 szeptember 20- 1944 december 20-ig teljesített tábori lelkészi szolgálatot a 36 ezrednél a koveli térségben, a Frijpec mocsarakban, majd Nagyvárad-Göcöllő térségben. 1944. november havában beteg a Budai hídfőkorházba került, honnan leszerelve már nem térhetet a harcokkal miatt gyülekezetébe. Visszatéréséig 1945. május 9-ig Kőszegen tartózkodott családjával és ott teljesített beosztott gyülekezeti szolgálatot. Háborús szolgálata idején Dr. Pusztai László és Zoltai Gyula helyettes lelkészek gondozták a gyülekezetet.

1944 tavaszán a gyülekezet tanítója Jilling Ferenc Tolnanémadibe távozott, helyébe a gyülekezet Mülbert Györgyöt választotta meg kántortanítóul.

A gyülekezet területén a harcok 1944. december 4-én vonultak át. Aknatahalál érte az iskola tetőzetét és egy polgári házat. Egy lakóház teljesen leégett. 1945. január 4-én 48 személyt, 1945. január 10-én további 42 személyt, összesen tehát 90 személyt vittek el Oroszországba munkára, hol legtöbbje a dombaszi szénbányákban dolgozott. Ezen polgári személyek közül, kik fiatal házaspárok, legények és leányok voltak, 21 személy az oroszországi munkák idején meghalt.

Hősi halottak száma 22.

A fegyverek elnémulása még nem jelentette a békét és a nagyhatalmak tárgyalása még nem jelentette a gyülekezet életére gyógyulást. Az 1940 lelket számláló gyülekezetre a potsdami egyezmény alapján készült kormányrendelet izgalmas és fájt napokat virrasztott. 1946. augusztus 9-én 82 és fél házaapár, összesen 286 személy nyert birtokkivül helyezést. A kilakoltatások, a mentesítő bizottságok, telepítő és telepítést felülvizsgáló bizottságok munkái sokszor késő éjszakai órákba nyultak bele és sok hajlékban a csendes éjszakai pihenést az álmatlan vergődések éjszakaijává tették. Cszeköltöztetés következtében akadt olyan lakóház ahol 40-en is laktak és megtöltöttek minden

minden lakóhelységet, pajtát és padlást.

1946. november 11-én reggel 6 óra or mozgosítottak minden kocsi és sürgős, fájó pakolás után hosszú kocsisorban indultak el bucsuzkódó könnyes szemmel szülőfalujuktól a Németországba áttelepítésre kötelezettek. A nagydorogi állomáson 20 éven felüliek személyenként 300 márkát kaptak, míg a 20 éven aluliak 200 márkát. A szerelvény nov. 14-én délután 5 órakor indult el velük és Németország USA. zónájába Nürnberg környékére telepítették őket. A gyülekezet lélekszáma ezzel 334 lélelkel apadt.

A kitelepítésre nem került, de birtokon kívül helyezett személyek továbbra is hatósági kijelölés szerint régi bikácsi házakban laktak. A régi lakosok és új telepesek között nem egyszer szövéltásra került sor. Ennek következménye volt, hogy nov. 25-én éjjel karhatalmilag össze gyűjtött 31 sze élyt gyalog elindítottak a szomszédos györköny községbe, majd onnan györkönyiekkel együtt kocsikon Pári községbe szállították őket. Szerepelt köztük egész család is, kis gyermekekkel. Hideg esős utban nem egy betegséget is szerzett. Páriból lassan visszazivárogtak.

A második kitelepítés 1947. szeptember 1-én valósult meg. Mateosz autokon szállították a kitelepítésre kötelezetteket a nagydorogi állomásra. A rövid készülődési idő miatt a kitelepülők még kellőleg fel sem tudtak készülni az utra, ezért a visszamaradottak 2 napon át kosarakban, nagy kannákban vitték nekik a meleg ételket. A szerelvény szept. 4-én hajnalban 3 órakor indult el és Németország Orosz zónájába Pirna környékére vitte őket. A gyülekezet lélekszáma ismét 177 személy-lyel apadt.

A harmadik kitelepítés 1948. február 16-án hajnali 4 órakor tette nyugtalanná a falút. 64 személynek kellett felkészülnie. A szerelvény velük is 3 nap múlva február 19-én indult el Nagydorogról és Németország Orosz zónájába Bisleben környékére vitte őket. Ezekben a napokban ugyancsak Budapestről a közben már internált 11 bikácsit szállították ki Németországba.

Ezzel az áttelepítettek száma elérte az 586 lelket.

Szedjétek össze a maradékot -
lássátok meg, hogy a kevés is sok!

Szomorú eseménye volt a gyülekezet kis maradékának számbavétele. Az egykor teljesen evangélikus vallású község lakossága kicsérelődött és az evangélikusok száma összezsugorodott benne. Az anyagyülekezet 254, a szorványterület 44 lelket számlált. Ez a szám az Oroszországból hazatértekkel és a környékről hazaköltözöttekkel 331 lélelkekre emelkedett.

Az Oroszországból hazatértek nagyrészt családjukat a kitelepítés következtében már nem találták idehaza. Szülők, kik mindketten oroszországi munkán voltak, nem találták idehaza egyetlen kis leányukat, kik a rokonokkal Németországba szállítottak és így még ma is fájó szívvel nélkülözik egyetlen gyermeküket. "eányok, legények, akiknek szülői Németországban vannak, otthontalanságukban rokonoknál, keresztszülőknél helyezkedtek el. Édesapa, aki a háború és hadifogság hányttvetett élete után végre hazajutott ismét csak nélkülözi továbbra is családját és nem lehet együtt hitvesével és gyermekeivel.

E maroknyi kis gyülekezet nagy testvéri szeretetben és az apák templomához való hűségben él.

1948. jun. 30-val egyházunk régi hűséges iskolája államosítást nyert. A tanítói javadalmi föld is állam tulajdonába ment át. A gyülekezet tanszemélyzetét Mülbert György és Temesi Mátys tanítókat állami tanítóvá átvették. A kántorlakás sorsa, mely az iskolaépülettel közös udvaron van még jelenleg eldöntetlen.

A gyülekezet 3500 forint külföldi há segélyt kapott háborús károsodáu épületeinek rendbehozatalára. A legfontosabb sérüléseket

Az épületek rongált tetőzetét rendbehoztuk, a hiányzó ereszcsontrókat pótoltuk, a külső vakolatot és belső tatarozást is biztosítottuk. Mindezzel nem tűnt el még minden háborús nyom, de hálásak vagyunk Istennek, hogy ezen adománnyal olyan fontos munkákat valósíthattunk meg/ egyházi épületeinken, melyek azok fennmaradásához feltétlenül szükségesek voltak.

A maroknyi kis gyülekezet Isten iránti hálóját az oltárkép restaurálásával mutatta meg. Régi, értékes oltárképünket a szívek áldozatos szeretete ujjíttotta meg.

Gyülekezetünk hitével nehéz időkben is Istenre tekint. Szívvel a Biblia fölé hajol. Isten útján jár. És tudja, érti mit prédikál neki a szeretetben megújított oltárképe, mely ismeretlen művész avatott kezével az Úr vscoráját örökíti meg: - hogy az élet legdrágább értéke a kegyelem, a megbocsátó szeretet, az aláhajló irgalmasság, mellyel naponként megajándékoz érdemtelenül bennünket Isten és amelyet adni, osztogatni, élni nekünk is napenkénti feladatunk!

Utóirat:

Hálás köszönetet mondok Schmidt János nyug. györiki lelkésznek, aki kérésre szívesen fogadta és kéziratot munkáját rendelkezésemre bocsátotta. A háború folyamán Bikács gyülekezetének levéltára teljesen megsemmisült és így elődeim által megörökített naplójegyzetek is mind elvesztek. Csak az azok a sorok maradtak meg, melyeket egyik, másik elődöm az anyakönyvi naplók kemény táblájára rögzítettek az utókor számára. Mindez azonban nagyon is hiányos adatszolgáltatás lett volna arra, hogy valaki még egyszer Bikács evang. egyházközség történetét lerögzítse, ha Schmidt János kéziratot idévokatkozó munkája is hiányozna. Köszönöm, hogy az ő szorgos tolla alapján gyülekezetem régi történetét újra meglevithettem és kiegészithettem gyülekezetem utolsó 50 esztendejének történetével, hogy gyülekezetem múltja beszédes tanusízonyság maradjon Isten csodálatos útjairól, hűséges gondoskodásáról, emberi nagy akarásokról, áldozatos szeretetről, és Isten megsegítő és megáldó kegyelméről.

Rusznayk Ferenc.
bikácsi lelkész.